

GILLES MARCHAND

EN LINEDANSER I SANDET

Roman

Oversat af

Simon Hartling

Oversat efter : Gilles Marchand,

Un funambule sur le sable

© Aux Forges de Vulcain, 2017

texte tekst

Det var, da min far kom hen på fødeklínikken, at han forstod, at alt ikke var gået, som det skulle. Sygeplejerskernes ansigtsfarve gik i ét med deres gråhvide kitler, det var tydeligvis ikke dem alle, der havde taget den forholdsregel at kogevaske dem, som vaskemærket ellers ret autoritært foreskrev, at man skulle. De stod og ventede på ham oven for trappen, som han i langsomt tempo gik op ad. Sekundviseren på uret i forhallen gav genlyd i den stille bygning. To læger med alvorlige miner kom hen i mod ham, alt i mens hans hjerteslag blev langsommere. Hans underkæbe var så tung, at han ikke kunne få et ord frem.

- Moren har det godt, sagde den ene af dem til ham.
- Og hvad med min søn, hvordan har min søn det?
- Han har det godt. Men...
- Men hvad?

Lægen ville åbenlyst gerne have hjælp fra sin kollega, der på sin side var travlt beskæftiget med at betragte sine sko i størrelse 41.

- Vi forstår ikke, hvordan det er muligt.
- Hvad taler du om? Hvordan har min søn det?
- Han har det godt. Men han har en violin i hovedet.

Det tog noget tid for mine forældre at vænne sig til tanken. De fik forklaret, at det var farligt at fjerne violinen lige efter fødslen. Det var en kompliceret operation, og hjernen risikerede at tage skade. Og hvad med hjernen? Hvad skulle der blive af hjernen? Under hele min barndom var mine forældre besatte af dette spørgsmål. Ville violinen forhindre min hjerne i at udvikle sig? De talte aldrig om det, når jeg var til stede, men jeg fornemmede det. Jeg kunne forstå det på deres blikke, og jeg kunne forstå det på måden, de talte til mig på, måden de stillede mig hundredvis af spørgsmål på, måden de testede min hukommelse og mine kognitive evner på. Jeg skulle lære alt, bringe orden i alt, lave lister, lære digte udenad, sortere

genstande efter familier, sætte grøntsager sammen med grøntsager og frugter med frugter, løse gangestykker og minusstykker og senere hen ligninger. Og selv om jeg svarede fuldkommen rigtigt hver eneste gang, så jeg aldrig nogen stolthed i deres blikke. Knap nok lettelse. Hvert rigtigt svar og hver beståede prøve var for dem som slag, de havde vundet over violinen i en krig, jeg ikke havde den fjerneste chance for at vinde.

I begyndelsen var jeg ikke rigtig bevidst om, at jeg var anderledes. Så meget desto mindre som, det må man medgive, at folk uden for familien ikke havde nogen som helst mulighed for at vide, at jeg havde en violin siddende fast på indersiden af kraniet. Jeg tiltrak ikke nogen blikke, jeg vakte ikke nogen nysgerrighed hos de mennesker, jeg mødte, når vi var ude at gå tur. Jeg så ud som en hvilken som helst anden lille dreng. For øvrigt skal det siges, at mine forældre gjorde deres bedste for at give mig en normal barndom.

Inden for familiens rammer var anderledesheden derimod allestedsnærværende. Jeg var konstant genstand for opmærksomhed, der blev holdt øje med mig som med olie på en varm pande, der blev luret på min mindste reaktion, og jeg blev beskyttet, overbeskyttet. Jeg skal ikke kunne sige, hvordan min storebror oplevede det. Om end han var lige så højt elsket som mig, nød han ikke godt af den samme særstatus, som naturen havde tildelt mig. Han var som andre børn. Han kunne løbe, hoppe, lege og falde, uden at det gav anledning til bekymring. Jeg fulgte efter ham, så snart jeg kunne og deltog efter bedste evne i hans lege, der altid blev mere vovede, når mine forældre ikke længere holdt øje. Det var netop det, der var problemets kerne: Det var umuligt at forudse, hvordan violinen ville reagere, eller hvad der ville ske, hvis mit hoved fik et hårdt slag.

Min særegenhed skyldtes ikke så meget tilstedeværelsen af instrumentet inde i mit kranie, som den skyldtes mine hyppige besøg i hospitalsverdenen. Jeg sagde knap et ord, men nøjedes med nogle stavelser og fagter for at gøre mig forstået. Jeg har svært ved at sætte en nøjagtig dato på mine første minder. Hvad det angår, er jeg som alle andre og får begivenhederne til at passe med det, jeg

senere hen er blevet fortalt. Billederne lægger sig oven på hinanden, ansigterne blander sig med kitlerne, og jeg kan ikke skelne den ene hospitalsgang fra den anden. Fire år efter min fødsel må jeg have mødt alle de læger, det er muligt at møde, i al fald dem med speciale i noget med hovedet eller hjernen. Jeg blev undersøgt, røntgenfotograferet, scannet, sonderet, lyttet på, og de spurgte mig, om det prikkede, om det kradsede eller kløede, om det kildede eller kriblede, om det gjorde ondt, og i så fald, hvilket tal mellem et og ti der svarede til min smerte. Dengang kunne jeg ikke tælle til ti, og jeg havde svært ved at forstå forskellen på en kriblen og en kløen. Jeg forblev tavs og ventede på, at de selv bestemte sig for, hvilket tal de ville sætte på min smerte. Og hver gang var afgørelsen den samme: De kunne intet gøre og forstod ingenting. Min smerte fik derfor en middelkarakter, så havde de ikke taget munden for fuld. Mine forældre havde rynkede bryn og bekymrede miner, og deres ansigter havde fået en ekstra fure. Jeg prøvede at tænke på noget andet og spekulerede over, hvornår alt dette mon ville høre op. Jeg så det som spild af tid, så meget desto mere som at diagnosen, uanset farven på kitlen eller det speciale, der var anført på lægernes skilte, altid var den samme: "Jeg forstår det ikke." Lægerne forstod det ikke, mine forældre forstod det ikke, og jeg forstod ikke, hvad der var at forstå. Da jeg aldrig havde prøvet at leve uden min violin, kunne jeg ikke se, hvad der var så ekstravagant ved det, endsige hvorfor det var bekymrende.

Vi gennemrejste Frankrig på kryds og tværs og derefter Europa, og vi konsulterede en eksorcist i det tilfælde, der skulle ligge noget dæmonisk bag instrumentet. Ikke på noget tidspunkt gav mine forældre op. De ville vide besked. "Men besked om hvad?", spurgte jeg til sidst... "Om det er farligt", røg det ud af min far, der kunne have bidt tungen af sig. Min mor bøjede sig over mig og knugede mig hårdt ind til sig, mens hun forsikrede mig om, at det slet ikke var det, at det ikke kunne være farligt, at det ikke drejede sig om andet end en lille violin, der havde fundet sig den smukkeste tænkelige violinkasse, men at det nok var bedre at prøve at forstå, hvorfor den var derinde, og måske se, om man kunne få den ud derfra. For violiner er ikke skabt til at være inde i hovedet på børn, de er skabt

til at spille musik og være frie. Jeg forstod på de gib, det gav i hendes skuldre, og på hendes snøften, at hun græd.

Vi boede i et hus, som der oprindeligt havde været en lille have til. Mine forældre havde først bygget en veranda. Så var verandaen blevet forvandlet til en dagligstue, som de havde bygget en ny veranda ud fra, denne blev imidlertid forvandlet til en forlængelse af stuen, hvilket nødsagede min far til at bygge en tredje veranda, som kom til at dække den sidste rest af græsplænen. At kalde det en dagligstue ville nok være at gå for vidt, for husets egentlige stue havde længe været garagen. Min far havde brug for plads til sine opfindelser og havde derfor lavet sig et værksted, der hvor stuer og verandaer havde bredt sig. Her befandt der sig et sandt virvar af forskelligeartede redskaber og af lige så forskelligartede materialer. Alt sammen, spørg mig ikke hvorfor, ordnet efter farve.

Vi havde altså indrettet os i garagen, og om sommeren kunne vi have skydedøren stående åben og på den måde spise aftensmad i alles påsyn, hvilket gav os lejlighed til at invitere naboer og forbi-passerende ind til et glas eller et måltid mad. Der var altid en ekstra stol sat frem til en værdig trængende, men eftersom nabolaget ikke var velforsynet med fattige, stod den for det meste tom.

Mine forældre kaldte huset for "vores fredelige havn". Sådan sagde de med et mere eller mindre tilfreds smil om munden. De sagde det med det indforståede blik, man kun kan have, når man ved, hvad en fredelig havn virkelig vil sige, når man har opholdt sig i vilde egne af kloden, hvor idéen om en fredelig havn lyder som paradiset. De sagde det med et ansigtsudtryk som hos den, der allerede har givet lidt op.

Min personlige havn befandt sig på første sal. Her havde min bror og jeg hver vores værelse. Jeg kunne bedre lide det, dengang vi delte værelse, men desværre forhindrede jeg ham i at sove. Der er børn, der snorker. Jeg spillede violin. Til at begynde med syntes alle, at det var "nuttet", hvis ikke "poetisk", og de mente, at min bror var heldig.

Men min violin havde flere gange vækket ham, når dens skingre lyde akkompagnerede mine mareridt. Jeg kunne aldrig huske det, når jeg vågnede, men for min bror blev det uudholdeligt. Jeg har altid vidst, at det ikke var for at komme af med mig, at han bad om at få sit eget værelse. Heller ikke fordi han var meget ældre end mig. Jeg vidste, at det var, fordi han havde brug for søvn, så han kunne passe sin skole og få gode karakterer. Men jeg blev alligevel ked af det.

Den første aften omfavnede han mig. Jeg har været fire eller fem år gammel. Og han sagde, at hvis jeg blev bange, kunne jeg altid komme ind til ham i hans seng. Jeg var aldrig bange. Jeg har aldrig haft brug for at kigge under sengen, i skabet eller bag gardinerne.

- Bange for hvad?, spurgte jeg ham. Han virkede forbavset:
- Det ved jeg ikke, alt muligt! Bange for mørket for eksempel.
- Gør mørket én bange?
- Øh ja, lidt, hvis du er bange for mørket...
- Hvad skal jeg ellers være bange for?
- For monstre, spøgelser, mus, tyve, levende døde.
- Har du set sådan nogle?
- Engang så jeg en mus ovre hos en ven. I et bur.
- Blev du så bange?
- Nej, men jeg er jo også stor.

Det gjorde mig ikke meget klogere, men jeg lovede ham, at jeg ville komme ind til ham, hvis jeg blev bange. Det så ud til at berolige ham, og et kvarter senere gik jeg ind på hans værelse og sagde til ham, at jeg mente, jeg havde set et levende dødt mussespøgelse. Jeg lagde mig ned ved siden af ham, og næste morgen fandt vores forældre os sovende på den måde. Jeg lovede mig selv, at jeg ville blive bange oftere.

Jeg fik ikke lov at gå i skole. Man "frygtede". Men frygten var uklar. Man frygtede stort set alt. Det er den logiske konsekvens af uvidenhed: Man frygter det, man ikke kender. Jeg havde læst det i et blad, min mor havde glemt på sofaen i garagen. Der var ingen, der vidste, hvordan min violin ville opføre sig. Jeg måtte holdes under opsyn. I øvrigt hjalp det ikke noget, at mine forældre gjorde sig nok så store anstrengelser for at få mig i skole, der var ingen skole, der ville have med mig at gøre. Det var alt for farligt.

Min bror derimod tog af sted til skole hver morgen. Han gik ud ad døren klokken otte med tasken på ryggen og madpakken i hånden. Jeg så ham først igen om aftenen. Han havde det sjovt og lærte en masse, og alligevel sagde han til mig, at jeg var heldig. Jeg vidste, at han ikke ville have overlevet to dage med at drive omkring i huset. Mine forældre sagde, at han havde brug for at bevæge sig. Jeg kunne også godt have tænkt mig at have brug for at bevæge mig. Men det fik jeg ikke lov til, så derfor havde jeg heller ikke brug for det. Hverken for at løbe eller springe længdespring eller højdespring. Breddespring havde de ikke sagt noget om, men jeg tror heller ikke, at det var noget, jeg måtte. Jeg havde lov til at være forsigtig med, hvor jeg satte fødderne, jeg havde lov til at blive pænt siddende på sofaen. Jeg havde lov til at lægge mig på sofaen. Jeg havde lov til at se lidt fjernsyn på det apparat, min far havde flikket sammen. Og jeg havde lov til at se på min far, når han arbejdede med sine opfindelser, som han ikke fortalte mig det store om. For at sige det rent ud var de første år af mit liv ret kedelige. Lige indtil mine forældre fik den idé, at de, eftersom uddannelsessystemet havde lukket døren for mig, selv måtte lære mig at læse, skrive og regne.

Det var min mor, der lærte mig at læse. Min far tog sig af historie, matematik og "opfindelser". Det hjalp ikke, at min bror fortalte

ham, at sådan et fag ikke eksisterede, min far hævdede, at det ikke desto mindre var det vigtigste af dem alle, og at han stadig afventede svar på et brev til ministeren, hvori han havde udbedt sig en forklaring på dette uforståelige hul i uddannelsessystemet.

De skaffede bøger til mig, som var det livsvigtige forsyninger. Det virker, som om alt fulgte sin naturlige orden. Min far holdt hurtigt op med at indvie mig i sine opfindelser. I begyndelsen bad han mig om at række ham det ene eller det andet redskab, men jeg formåede ikke at koncentrere mig og endte med at gå i vejen for ham. Det varede ikke længe, før jeg stod henne ved bogreolen i færd med at vælge, hvilken roman jeg skulle læse næste gang. Så kunne han gå og pusle med sine ting i fred og ro.

Den første bog, jeg læste, var *Noddys taxa* fra *Det Lyserøde Bibliotek*-serien. Jeg syntes, den var udmærket, selv om den måske var lidt letbenet. Ret beset havde jeg ikke noget at lave, og bøgerne blev snart et skjulested for mig. Efterhånden havde jeg fortæret alt, hvad huset kunne byde på af romaner, magasiner og tegneserier, det var kun kogebøgerne, jeg undgik, efter at være faldet over en opskrift på kanin i sennep, der var illustreret med et billede af en flået og endnu helt lyserød kanin. Heldigvis var min mor en ivrig læser. Hun underviste i fransk. Når hun fik spørgsmålet, om hun havde læst alle bøgerne i reolen, svarede hun nej, men at hun havde læst andre bøger, der ikke stod i reolen. Jeg har altid godt kunnet lide denne sætning, der i bund og grund ikke rigtig var et svar, men snarere en måde at komme uden om et uinteressant spørgsmål på. Min mor havde aldrig pralet af, hvor meget hun læste. For hende handlede det udelukkende om nydelse og om at blive klogere. Der var nogle der løb, nogle der gik på casino, nogle der spillede kort, og nogle der gik på bar. Min mor læste. Næsten hele tiden. Som en livsfornødenhed. Jeg manglede ikke forsyninger. Selvfølgelig var det ikke alt, jeg forstod, og jeg havde visse forbehold over for Paul Claudels romaner, som jeg fandt lidt mindre vellykkede end Alexandre Dumas' eller Victor Hugos. Jeg havde lært tilstrækkeligt til, at folk så forbavset på mig og sagde, at jeg allerede var holdt op med at tale som et barn. Hertil svarede min mor uvægerligt, at jeg

stadig var hendes store baby, hvilket straks fik den smule stolthed, som jeg knap nok havde nået at nyde, til at fordufte.

Hun havde ikke behøvet at videregive sin lidenskab. Det havde den situation, jeg var i, sørget for. Den havde forsynet mig med et uudtømmeligt stof. Det var næsten sådan, jeg betragtede læsningen i disse første leveår: som et råstof, der havde forvandlet sig til livsnødvendighed. Afskåret som jeg var fra skole og fra venner, var bøgerne blevet mit råstof. Jeg spiste, jeg drak, jeg sov og jeg læste. For noget skulle tiden jo gå med.

[...]